

Årsexamen i Ruskaby skola för 50 år sedan : Fri bearb.

Stenström, Walter,

78 H z Fol. Barnteatern. N:o 4

National Library
of Sweden

B A R N T E A T E R N I V.

WALTER STENSTRÖM

Unders.
Barnb.
Saml.
FOL.

Årsexamen i Ruskaby skola för 50 år sedan

FRI BEARBETNING

"I en stad funnos sju rådhus och en annan stor byggnad. Hur många hus funnos i den staden?"

SVENSKA ANDELSFÖRLAGET / STOCKHOLM

Kungl. biblioteket

0 0000 000059670

ÅRSEXAMEN I RUSKABY SKOLA
FÖR 50 ÅR SEDAN

Fri bearbetning

Walter Stenström

SVENSKA ANDLSFÖRLAGET
SÖCKEREN

ARSEKAMEN I RUSKABY SKOLA
FÖR 50 ÅR SEDAN

BARNTEATERN N:o 4

ÅRSEXAMEN I RUSKABY SKOLA
FÖR 50 ÅR SEDAN

Fri bearbetning

av

Walter Stenström

SVENSKA ANDELSFÖRLAGET
STOCKHOLM

BARNTRÄTTEN N:o 4

ÅRSEXAMEN I RUSKÄBY SKOLA
FÖR 50 ÅR SEDAN

För bearbetning

Walter Stenström

STOCKHOLM

1 9 2 3

TR. A.-B. THULE

231846

PERSONERNA I PJÄSEN:

Lärarynnan, frk Amalia Larsson.

Lucinda (nämndemans dotter, skolans skinande ljus, viftar nästan ständigt med handen.)

Johanna (snäll och artig, niger varje gång hon svarat på en fråga.)

Kristalia (mycket blyg, dyker ned efter varje svar liksom för att gömma sig.)

Stina (dum och trög).

Petter (säger alltid, när han inte själv kan svara: Lucinda vet!)

August (något tölpig).

Valerian (en vildbasare).

Nämndeman.

Nämndemansmora.

Torparmora.

Ev. flera gummor och flera barn.

PERSONER I FLÅDET

1. ...
2. ...
3. ...
4. ...
5. ...
6. ...
7. ...
8. ...
9. ...
10. ...
11. ...
12. ...
13. ...
14. ...
15. ...
16. ...
17. ...
18. ...
19. ...
20. ...

FÖRETAL.

Föreliggande lilla skolpjäs är icke något självständigt arbete, utan endast en fri bearbetning av en pjäs, som i avskrifter och i sinsemellan mycket olika versioner börjat vandra de svenska skolorna runt och där redan ofta blivit spelad.

Det har icke lyckats mig att exakt utforska den ursprungliga lilla pjäsens tillkomst. Enligt en uppgift jag erhållit, skulle den första stommen ha författats av en kvinnlig seminarist vid Falu seminarium. Men en jämförelse mellan de olika pjäsversioner, jag lyckats överkomma, tyder på att denna första stomme måste ha varit jämförelsevis liten. Under sina vandringar skolorna runt, tycks pjäsen ha blivit föremål för ständiga tillägg och omarbetningar, ofta på något landsmål. I följd därav ha de pjäsexemplar jag fått genomläsa, skilt sig mycket väsentligt från varandra.

Pjäsens avsikt är givetvis att vara en godmodig satir eller parodi över en gamla tiders folkskola. Men den innehåller därjämte en samling löjliga frågor och svar, typiska katederblommor, som oberoende av undervisningens art kunna förekomma i alla tider.

I min bearbetning har jag nu försökt något sovra materialet och plocka ut det bästa ur de olika versioner jag kommit över. Jag har därjämte gjort en ny avslutning, sökt i någon mån särskilja barnens karaktärer och gjort en hel del andra lättfunna tillägg.

Otvivelaktigt blir det de vuxna, som komma att få roligast av föreliggande pjäs. Men jag har konstaterat, att den i nästan lika hög grad roar barn, endast de kommit över eller nått de första skolåren. Jag har därför funnit den väl lämplig för serien "Barn-teatern" och hoppas, att den skall bli en källa till stor munterhet och glädje inom skolor, hem och föreningar.

WALTER STENSTRÖM.

Scenen föreställer ett enkelt skolrum. Närmast rampen skolbänkarna och till höger katedern. Till vänster dörren. Vid fondväggen en långbänk för åhörarna. Vid högra hörnet bakom katedern en svart tavla, ställd på sned. Närmast denna tavla på fondväggen sitter en stor spik, avsedd att hänga kartor på.¹ Diverse kartor, hoprullade, nedanför.

Läraryn, mellan 40 och 50 år, klädd efter något 1860- eller 70-talets mode, är vid ridåns uppgång ensam inne. Hon tar en ringklocka, som står på katedern, går till dörren, som hon öppnar, och ringer.

Barnen komma först in och sätta sig på sina platser. Lucinda, Johanna, Kristalia, Stina, Petter, August och Valerian. De äro alla klädda i hemmavävt tyg, grova skodon eller träskor, utom Lucinda, som har en grann klänning av köpetyg och kängor. Läraryn utmärker Lucinda med en liten klapp, när barnen tåga förbi. Valerian däremot får en knuff och ett varnande pekfinger, när han vill rusa fram för brått.

Efter barnen komma nämndeman, nämndemansmora och de andra gummorna med var sin korg eller sitt knyte. Läraryn hälsar särskilt förekommande på nämndemansparet och anvisa alla plats. Därefter går hon upp till katedern.

Läraryn. Ställ upp! (Barnen resa sig). Mina kära barn! Det är i dag eder stora högtidsdag, då I skolen visa edra färdigheter och insekter. Låtom oss då först företaga en kort innanläsning och uppslå därför i våra böcker sid. 7, "Små sedlärande berättelser". Sitt nu ner! Börja du, Lucinda!

Lucinda (läser). "Den ståndaktige Konrad." Spring nu ut och lek, men lek snälla lekar, förmanade Konrads fromma moder, och lova mig att icke gå och stjåla päron i skomakarns trädgård. — Ja, snälla moder, det lovar jag dig, sade den lille Konrad och sprang ut på vägen. — Kort därpå mötte han en elak gosse, som hette

Janne. Denne var alltid smutsig och olydig. De snälla barnen hade därför fått tillsägelse att undvika hans sällskap, ty dåligt sällskap förstör goda seder.

Lärarinnan. August fortsätter.

August (läser ganska hackigt, får ofta hjälp av lärarinnan). Konrad sökte också undfly allt umgänge med den elake Janne. — Kom, sade nu den stygge Janne, kom så gå vi bort och "snatta" päron.

Valerian (fnittrar högt).

Lärarinnan. Sitt stilla, Valerian!

August (läser). Skomakarn är rest till staden, så att ingen ser oss.

Lärarinnan. Vad kallas de små märken, som stå på båda sidor om snatta?

August. Si-tu-ma-tionstecken.

Lärarinnan. Jaha, situationstecken. Varför står situationstecken om snatta?

August. Snatta är ett fult ord.

Lärarinnan. Varför sätter man dessa tecken kring dylika ord?

August. På det man må lägga märke till dem och städse hava dem i minne.

Lärarinnan. Fortsätt du, Kristalia!

Kristalia (läser). Nej, svarade den lille Konrad allvarligt, jag vill inte gå med dig och "snatta" päron i skomakarns trädgård. — Varför inte då? hånade den elake Janne. — Nej, ty min fromma moder har förbjudit mig det, genmälte den ståndaktige lille Konrad och fortsatte sin väg. Kort därpå fick han höra ett skrik från skomakarns trädgård. Skomakarn hade oförmodat kommit hem från den närbelägna staden och ertappat den elake Janne i päronträdet, och han straffade honom hårt med spannremmen.

Lärarinnan. Fortsätt du, Valerian!

Valerian (läser). Äh . . . Nej, ty min fromma moder . . .

Lärarinnan. Nu har du inte följt med. Visa honom, Petter!

Valerian (läser). Det var väl, att jag lydde min fromma moder, tänkte den ståndaktige lille Konrad, föll på knä och fällde tack-

samhetens tårar för att han denna gång undgått den svåra frestelsen. — Moral: "Den som lyder, går det väl, när han inga päron stjälar."

Lärrarinnan. Stån nu upp alla och säg om moralen i kjör.

Alla barnen (resa sig och läsa på samma gång). Den som lyder, går det väl, när han inga päron stjälar.

Lärrarinnan. Sitt! Vi vilja nu stava några ord. Hur många slags ord ha vi?²

Stina. Enstaviga, tvåstaviga och flerstaviga.

Lärrarinnan. Nej! Du, Lucinda!

Lucinda. Enstaviga, tvåstaviga, trestaviga och flerstaviga.

Lärrarinnan. Rätt! Vad fordras, Johanna, för att stava ett flerstavigt ord?

Johanna. Ett ord med flera stavelser.

Lärrarinnan. Säg mig ett tvåstavigt ord.

Johanna. Kapell.

Lärrarinnan. Stava kapell.

Johanna. K a säger ka, p e l l säger pell, säger kapell.

Lärrarinnan. Rätt! Vad menas med ett kapell? Du, Petter!

Petter (funderar en stund). Lucinda vet.

Lärrarinnan. Nå, du, Lucinda! Vad är ett kapell?

Lucinda. Ett mindre gudligt trähus.

Lärrarinnan. Rätt! Det vill säga, det kan också vara ett mindre gudligt stenhus. Säg ett annat tvåstavigt ord!

Lucinda. Linie.

Lärrarinnan. Nu tänker du dig inte för.

Lucinda. Nej, linie är ett trestavigt ord.

Lärrarinnan. Vad menas med en linie? Du, Stina!

Stina. Ett streck!

Lärrarinnan. Vilka linier känner du, August?

August. Raka och krokiga.

Lärrarinnan. Vad kallas då den linie, som varken är rak eller krokig?

August. Sne.

Lärarinnan. Kan någon av barnen säga ett annat trestavigt ord? (Några räcka upp händerna, lärarinnan pekar på dem i tur och ordning.)

Petter. Jordpära.

Johanna. Krösamos.

Lucinda. Meteor.

Lärarinnan. Vad är en meteor?

Lucinda. Meteor är en sten som ränner i luften.

Lärarinnan. Vad kan man då med ett annat ord kalla en meteor?

Lucinda. Rännsten.

Lärarinnan. Jaha! Låtom oss nu övergå till den högst betydelse- stora hembygdskunskapen och visa edra föräldrar eder insekt om det nyttiga fåret! Häng fåret på spiken, Johanna!

Johanna (går fram och hänger upp en plansch över fåret, först med baksidan ut, sedan rätt, varefter hon niger framför fåret och går och sätter sig).

Lärarinnan. Vad är nu detta?

Stina. Ett får.

Lärarinnan. Är fåret ett vilddjur?

Stina. Jaa — neej.

Lärarinnan. Vad är fåret då?

Petter. Fåret är ett husdjur.

Lärarinnan. Har fåret några ben? Du, Kristalia.

Kristalia. Ja, fåret har fyra ben, ett i var hörna.

Lärarinnan. Jag frågade, har fåret *några* ben?

Kristalia. Ja, fåret har *några* ben.

Lärarinnan. Sitt stilla, Valerian! Hur många ben har fåret?

Valerian. Fem stycken.

Lärarinnan. Kom och peka på dem.

Valerian (går fram och pekar).

Lärarinnan. Nå, var har du det femte?

Valerian (pekar på svansen).

Lärarinnan. Detta är väl intet ben. Kan någon av er barn säga, vad detta är?

August. En rompa.

Lärrarinnan. Fy! Inte har jag lärt er att säga så.

Lucinda. En svans.

Lärrarinnan. Det var rätt. Hur många ben har alltså fåret, Valerian?

Valerian. Fyra ben och en rompa.

Lärrarinnan. Gå och sätt dig! Varför har fåret fyra ben?

Lucinda. För att fåret är ett fyrfota djur.

Lärrarinnan. Vad har fåret framantill?

Stina. Huvudet.

Lärrarinnan. På huvudet sitter?

Stina. Ögon, öron och alla lemmar.

Lärrarinnan. Vad sitter mellan huvudet och svansen?

Johanna. Ett bål.

Lärrarinnan. Vad växer utanpå fåret?

Johanna. Ull.

Lärrarinnan. Vad kommer därnäst?

Petter. Skinnet.

Lärrarinnan. Vad sitter inuti fåret?

Petter (tiger).

Lärrarinnan. Vad har jag lärt er sitter inuti fåret?

Petter. Lucinda vet.

Lärrarinnan. Nå, så säg det, Lucinda.

Lucinda. Schelettet.

Lärrarinnan. Detta svåra ord ska vi slå fast. Stigen upp!

Alla barnen (resa sig, läsa högt, höja rösten mot slutet). In-ut-i-få-ret-sit-ter-sche-let-tet (sätta sig igen).

Lärrarinnan. Hur många fårraser ha vi? Du, Valerian?

Valerian. Svarta och vita.

Lärrarinnan. Varför äro de svarta?

Valerian. Dom har svart ull.

Lärrarinnan. Är det bra med svarta får?

August. Jaa.

Lärrarinnan. Varför är det bra med svarta får?

August. Dom blir inte fulla med dynga.

Lärarinnan. Hur kunnen I, som ha gått i skola för mig, säga något så fult! Hur har jag lärt er att säga?

Lucinda. Dom blir inte smutsiga.

Lärarinnan. Ja ... nej ... det vill säga, de bli nog smutsiga, men smutsen syns inte på dem. Vilket får vill du således helst vara, Petter?

Petter. Ett svart får.

Lärarinnan. Hur håller man fåret?

Johanna. Tamt.

Lärarinnan. Vad gör man med fåret?

Johanna. Klipper det.

Lärarinnan. Hurudant djur är alltså fåret? Du, Stina!

Stina. Ett klippt djur.

Lärarinnan. Nej, vad har jag lärt eder att säga?

Johanna. Ett tamt djur!

Lucinda. Ett fyrfota djur!

Lärarinnan. Ja, nej, jag har ju lärt eder, att fåret är ett nyttigt djur. Hur många gånger har jag icke sagt eder, att fåret är ett nyttigt djur! Varav äro dina strumpor stickade, Lucinda?

Lucinda. Av ull.

Lärarinnan. Och varifrån kommer ullen? Vi lärde det nyss, Kristalia.

Kristalia. Från fåret.

Lärarinnan. Vilket djur har du således att tacka för dina strumpor, Stina?

Stina (efter en tankepaus). Far.

Lärarinnan. Nej, jo, det vill säga du har fåret att tacka för dina strumpor. Alltså kunna vi säga, att fåret är ett nyttigt djur. Vad veten I mera om fåret? Du, Lucinda!

Lucinda. Det är ett saktmodigt djur, ty av dess tarmar göres strängar.

Lärarinnan. Kan man icke då säga, att fåret är ett musikaliskt djur.

Lucinda. Jo, man kan säga, att fåret är ett musikaliskt djur.

Lärrarinnan. Stigen upp! I skolen nu sjunga: Bä bä, vita lamm! Sen nu noga på mig! När jag gör så här (pekar uppåt), sjungen I den höga tonen, och när jag gör så här (pekar nedåt) sjungen I den låga och svaga tonen.

Alla barnen (sjunga "Bä bä, vita lamm", medan lärrarinnan anför sången, höjande och sänkande sin arm).

Lärrarinnan. Sitt ner! Vi skola nu tala om det älskade fäderneslandet. Häng fäderneslandet ovanpå fåret, Valerian!

Valerian (går fram och hänger kartan över Sverige på spiken).

Lärrarinnan. Vad heter fäderneslandet?

Valerian. Sverige.

Lärrarinnan. Rätt! Gå och sätt dig! I vilka delar sönderfaller Sverige?

Lucinda (rabblar). Sverige sönderfaller i tre huvuddelar, 24 landskap, 24 län, 12 stift och ett överståthållarskap.

Lärrarinnan. Vad heter detta gula landskap?⁸

Petter. Skåne.

Lärrarinnan. Och detta gredelina?

Petter. Västergötland.

Lärrarinnan. Var ligger Västergötland?

Petter. Under Vänern.

Lärrarinnan. Vad ligger ovanpå Mälaren? Du, August!

August. Ovanpå Mälaren ligger Uppland.

Lärrarinnan. Vad ligger utanför Sverige? Du, Johanna!

Johanna. Öar.

Lärrarinnan. Hurudana äro de?

Johanna. Stora och små.

Lärrarinnan. Vad heta de små öarna?

Johanna. Halvöar.

Lärrarinnan. Jaha, det är verkligen rätt. De små öarna heta halvöar. Vad heter huvudstaden? Du, Kristalia!

Kristalia (försöker svälja).

Lärrarinnan. Vad har du nu i munnen igen, Kristalia?

Kristalia (runkar på huvudet och försöker alltjämt svälja).

Lärrinnan. Hör du inte, vad har du i mun?

Kristalia (spottar ut en hög polkagrisar). Dom. (Dyker ned liksom för att gömma sig.)

Lärrinnan. Bruka vi göra så under lektionstimmen, snaska på polkagrisar? Nej, det bruka vi inte! — Lägg dem i spottlådan! — Nå, Stina, vad heter huvudstaden?

Stina. Stockholm.

Lärrinnan. Var ligger Stockholm?

Stina. På stockar.

Några barn (räcka upp händerna).

August. I Södermanland.

Johanna. I Uppland.

Lärrinnan. Nej! Var har jag lärt eder, att Stockholm ligger, Lucinda?

Lucinda. Stockholm ligger mellan Uppland och Södermanland.

Lärrinnan. Ja, det var rätt. Har jag inte sagt eder, att Stockholm ligger ingenstans, utan mitt emellan Uppland och Södermanland. Men kan någon av er, små barn, säga, vem som bor i Stockholm?

Petter. Kungen.

Lärrinnan. Jaha, och vem som bor i Växiö?⁴

Petter. Biskopen.

Lärrinnan. Vem bor då i Älmhult?⁴

Petter. Inte någon.

Kristalia (räcker upp handen).

Lärrinnan. Vad vill du säga, Kristalia?

Kristalia. Får jag gå ut.

Lärrinnan. Det har vi inte tid med nu.

Kristalia. Men jag skulle bara dricka vatten.

Lärrinnan. Jaså, ja, det var en annan sak.

Kristalia (går ut).

Lärrinnan. Vi skola nu tala lite om näringarna i Sverige. Varav när sig folket i Bohuslän? Du, Valerian!

Valerian. Av fisk och sill.

Lärarinnan. Varav när sig folket i Skåne?

Valerian. Av säd.

Lärarinnan. Varav när sig folket i Dalarna? Du, August!

August. Utav koppar, järn och laggkärl.

Lärarinnan. Varav när sig folket i nästan hela Norrland?

August. Av trä.

Kristalia (kommer in igen).

Lärarinnan. I haven nu visat edra insekter i fäderneslandets geografi. Låtom oss nu tala om fäderneslandets räddare, det utkorade redskapet Gustaf Vasa. Varom skola vi nu tala?

Stina. Om redskapet.

Lärarinnan. Vilket redskap?

Stina. Det utkorade redskapet.

Lärarinnan (otåligt). Vad heter det utkorade redskapet?

Stina (funderar).

Lärarinnan. Du, Lucinda!

Lucinda. Gustaf Vasa.

Lärarinnan. Nå, varom skola vi nu tala?

Lucinda. Om det utkorade redskapet Gustaf Vasa.

Lärarinnan. Rätt! Var föddes Gustaf Vasa?

Kristalia. På en maskeradbalk i Stockholm.

Lärarinnan. Nej, nu blandar du bort honom med en annan kung. Du, Lucinda, var föddes Gustaf Vasa?

Lucinda (rabblar). Gustaf Vasa föddes på Lindholmens gård i Uppland, troligen den 12 maj 1476. Hans föräldrar voro Erik Johansson av Vasaätten och Cecilia Månsdotter av Ekaätten. Han uppfostrades först hos sina föräldrar, gick därpå någon tid i Uppsala skola och kom vid 18 års ålder till Sten Stures den yngre hov för att lära ridderliga seder och idrotter. Som yngling deltog han med ära i kampen mot konung Kristian. Det var han, som bar det svenska huvudbaneret i slaget vid Brännkyrka 1815. Han var även med bland de sex herrar, som så trolöst bortfördes

i fångenskap till Danmark. Där vistades han ett helt år på Kalö slott, som behandlade honom väl. Men då tiden....

Valerian (har under det föregående haft åskilliga hyss för sig med de framförsittande flickorna och sin bänkkamrat Petter. Senast har han visat denne en skalbagge, han förvarar i en ask, och därefter har han försiktigt släppt ned skalbaggen på Stinas hals).

Stina. (ger upp ett kvävt skri och söker efter skalbaggen).

Lärrarinnan. Vad är det med Stina?

Stina (halvt gråtande). Ett djur! Pojkarna ha haft ett djur på halsen. (Hon hittar den och kastar den förskräckt ifrån sig). Hu, en skalbagge!

Lärrarinnan. Vilken av eder, gossar, har på denna högtidsdag kunnat begå ett sådant fult och upprörande streck? Är det du, Valerian?

Valerian. Neej!

Petter. Joo, det var Valerian.

Nämndeman (reser sig). Ja, eftersom jag likasom var åsyna vittne, så kan jag inte annat än låta bli att tala om för lärrarinnan, att det var han, den odygdspåsen Valerian, som gjorde't. Ja, det var han, Valerian (sätter sig igen).

Lärrarinnan. Fy, fy! Icke har väl jag lärt eder att göra odygd! Har jag icke alltid lärt eder, att I skolen sitta stilla och uppmärksamma. Ställ dig i skamvrån, Valerian!

Valerian (ställer sig i skamvrån, som mycket väl kan vara platsen längst till höger framom lärrarinnans kateder),

Lärrarinnan. Efter detta ledsamma avbrott låtom oss återvända till fäderneslandets räddare. Han vistades alltså på Kalö slott. Men då tiden närmade sig, vad var det då, han inte kunde motstå? Du, Kristalia!

Kristalia. Sin längtan att återse fädernebygden och under förkläde flydde han.

Lärrarinnan. Ja, nu hade Gustaf Vasa sina äventyr i Dalarna, men de höra egentligen till läseboken, varför vi hoppa över dem. Vilka upphunno Gustaf Vasa vid norska gränsen?

Kristalia. Vid norska gränsen upphann Gustaf Vasa två skidlöpare.

Lärrarinnan. Varigenom följde de hans spår?

Kristalia. Genom natt och dag.

Lärrarinnan. Vartill valdes nu Gustaf Vasa?

Kristalia. Till Sveriges styresman.

Lärrarinnan. Nej, minns ingen av er, hur det står i boken?

Lucinda. Till sin och Sveriges styresman.

Lärrarinnan. Det är rätt. Här står nämligen: Dalkarlarna valde honom till sin och Sveriges styresman. Säg något, som beslöts under Gustaf Vasas regering! Du, August!

August. Att prästerna skulle få gifta sig.

Lärrarinnan. Hur kallas den lagen, som sade, att prästerna sluppo till att gifta sig.

August. Lagen om hemfriden.

Lärrarinnan. Nej! Du, Petter!

Petter. Lagen om kvinnofriden.

Lärrarinnan. Ja . . . nej . . . det kunna vi väl ändå inte riktigt säga. Den hade även ett annat namn. Du, Johanna.

Johanna. Andliga frälset.

Lärrarinnan. Vad menas med andliga frälset?

Johanna. Att prästerna slapp till att gifta sig.

Lärrarinnan. Jaha, så är det. Så var det ju också något om att de sluppo betala skatt, men det viktigaste var, att de sluppo till att gifta sig. — Låtom oss nu lämna det utkorade redskapet och gå att avlägga några räkenskapsprov! Vilka räkningsmetoder ha vi i vårt land?

Lucinda. Ock och minskat och lika med.

Lärrarinnan. På bordet stodo tre par galoscher och under bordet två par koppar. Hur många par funnos vid det bordet.

Lucinda. Fem par.

Lärrarinnan. Rätt! I en stad funnos sju rådhus och en annan stor byggnad. Hur många hus funnos i den staden? Du, Kristalia!

Kristalia. Åtta rådhus.

Lärarynnan. På ett hus funnos fyra fönster och en dörr. Hur många fönster och dörrar voro på det huset?

Stina. Det var fem stycken på huset.

Lärarynnan. På en dörr funnos nio lås. Hur många behövde man sätta dit, för att det skulle bli ett dussin?

Petter (utbryter impulsivt). Vi ha bara ett lås på våran dörr.

Stina (som har frågan). Han säger, att dom bara har ett lås på våran dörr.

Lärarynnan. Bry dig inte om vad han säger! Gå nu tillbaka och sätt dig, Valerian, och var snäll och stilla, så skall också du få en fråga.

Valerian (sätter sig).

Lärarynnan. Hur många tvåöres bullar finns det i tjugo öre.

Valerian. Tio stycken.

Lärarynnan. En höna värper elva ägg på förmiddagen och sju ägg på eftermiddagen. Hur många måste hon värpa, för att det skall bli ett tjog?

Valerian. Två stycken.

Lärarynnan. Om ett ägg behöver koka fyra minuter, hur länge behöver då åttio ägg koka?

Valerian. 320 minuter.

Lärarynnan. Rätt! Hur mycket är 20 från 20?

August (som fått frågan, tiger).

Lärarynnan. Om du, min käre August, har 20 öre i fickan och tappar dessa 20 öre. Vad har du då i fickan?

August. Ett hål.

Lärarynnan. Om du ville tänka dig för, innan du svarar. Vad har du i fickan.

August. Inget hål.

Lärarynnan. Nå, vad har du då?

August. Inte något.

Lärarynnan. Rätt! Nu kommer jag till dig igen, Stina. Mor Selinda Andersson gick till staden för att sälja ägg. I sin korg

hade hon fyra tjog. Vart ägg kostade fyra öre. Vad blev det för alla?

Stina (efter en tankepaus). Vad hette frun?

Petter (räcker ivrigt upp handen).

Lärrarinnan. Nå, så säg det du, *Petter*.

Petter. Selinda Andersson.

Lärrarinnan. Vad är fyra gångat med sex? Du, *Kristalia*!

Kristalia. 24.

Lärrarinnan. 9 gångat med 4?

Kristalia. 36.

Lärrarinnan. Nu vänder jag på det, och då blir det svårare. Vad gångat med 9 = 36. Vad är vad?

Kristalia. 5 stycken.

Valerian. 6.

Lärrarinnan. Nu vänder jag på det en gång till; och då blir det ännu svårare. Vad gångat med vad = 36. Vad är vad och vad?

Valerian. 3 gångat med 12.

August. 6 gångat med 6.

Petter (efter en tankepaus). *Lucinda* vet!

Lucinda. 9 gångat med 4.

Lärrarinnan. Ja, det var rätt, lilla *Lucinda*. — Till *Anders Perssons* är det dubbelt så långt som till *Per Larssons*. Nu skickar jag *Petter* till *Anders Perssons* i ett ärende och *Kristalia* till *Per Larssons* i ett annat ärende. Vem kommer då först fram.

Petter. Jo, *lärrarinnan*, det gör jag, för jag hittar en genväg.

Lärrarinnan. Genvägar äro senvägar, min käre *Petter*. Men vi taga ett annat exempel. En torpare kan föda två kor på fyra tunnland. Hur många kor kan han då föda på fem tunnland?

August. Två kor och en kalv.

Lärrarinnan. Inte har jag lärt eder, att han föder kalvar. Jag har ju lärt eder, att han föder kor.

Petter (avbryter). Ja, men, *lärrarinnan*, hans far föder kalvar. (Pekar på *August*.)

Lärarinnan. Ja, men denne föder kor, säger jag. Hur många kor föder han? Du, Lucinda!

Lucinda. Två och en halv ko.

Lärarinnan. Rätt! I veten, att kyrkvärden Börjesson har en värmekamin. Där man har en sådan, sparar man halva brännet. Hur mycket sparar man då, när man har två värmekaminer? Du, Stina!

Stina. Man sparar allt brännet.

Lärarinnan. Ja, så är det. Nu, Lucinda, skola vi visa oss på den så kallade styva linan med lite svårare huvudräkning. Vad är summan av 376 och 185 och 439?⁵

Lucinda (utan att fundera, eftersom det är inlärt). 1000.

Lärarinnan. Vad är 364 gångat med 485.⁵

Lucinda. 176,540.

Lärarinnan. Vad är två tredjedelar av 15 gångat med 27?⁵

Lucinda. 270.

Lärarinnan. Det var rätt, lilla Lucinda.

Nämndeman och *nämndemånsmora* (visa sig här, liksom vid flera tillfällen förut, mycket stolta och belättna över Lucindas raska svar).

Lärarinnan (tar på sig en ännu mera högtidlig min): Stigen upp! Ja, mina kära barn, nu är det slut för denna termin, och vi se varandra måhända icke åter, förrän nästa termin. Jag vill omtala, att det då kommer att här meddelas något, som kallas "jämna-steg" eller "jymnasteg", och som består i vissa rörelser på kropp och lemmar. Jag för min del anser det ganska hälsovådligt, och som väl är, är det inte tvungat att vara med däri. Jag önskar eder allt gott för det långa sommarlovet och hoppas, att I återkommen friska och solbrända till både kropp och själ.

Nämndeman (reser på sig och går fram till katedern). Om nu lärarinnan vill vara snäll och tocka på sig, så ska jag säga några ord. Ja, mina barn och även åhörare, vi har nu åhört denna granna kunskapsprövning och eftersom våran vördade kyrkoherde är bliven kallad till förrättning å annat ställe, känner jag mig liksom oppdragen att yttra några väl valda ordalag, socknens nämndeman och

kyrkoherdens närmaste man, som jag är. Jag ska inskränka mig, så jag blir ganska kort. De kunskaper, som här blivit avlagda, ha visat oss, att det är ett stort arbete, som nedlagts på dessa barns förstånd, och jag kan inte annat än låta bli att tacka vår utmärk-värdiga lärarinna på det varmaste för det mönster av gudsfruktan och sedlig renlighet, som hon är, och för allt det idoga arbete, hon lagt ner på våra barns färdigheter och bättre vetande, att hon fått dem så dygdeligen visa sina anlag och begåvenheter. O, I kära barn, I har varit så kvicka och duktiga till att svara, om också somliga av er är lite ostyriga. Och nu ska I inte vara ledsna, för att I inte som min lilla Lucinda kunde räcka upp era små barna-nävar och svara på alla frågor. Jag vet minsann, att inte alla är skapta lika. Somliga har av naturen blivit mera svårfattliga. Andra, såsom lärarinnan och jag, har blivit mera lättfärdiga. Och nu återfaller jag på lärarinnan och ger henne mitt och församlings-bornas högtidliga tack och hemförlovar henne och alla hennes barn till sommarens frihet och uppehåll där ute i det friska. Och nu tänker jag, min gumma har nån liten begåvning till lärarinnan (stiger ned från katedern).

Nämndemansmora (stiger fram och lämnar lärarinnan en korg med ägg och en kruka med grädde). Håll till godo, lärarinnan!

Lärarinnan. Tack och tack, det var då alldeles för mycket. Grädde, och så många ägg! Hur många är det?

Nämndemansmora. Ack, det är inte lönt att tala om. Det är bara lite över ett tjog.

Lärarinnan (synbart besviken). Så mycket!

Nämndemansmora. Och tack, lärarinnan, för lilla Lucinda!

Lärarinnan. Hon är så duktig och läraktig, Lucinda. (Hon ställer ned äggkorgen på golvet och gräddkrukan på en skolbänk).

Valerian (har en liten uppgörelse med Petter). Du kunde låtit bli att skvallra.

Torparmor (överlämnar till lärarinnan mjölk och kålrötter, niger).

Lärarinnan. Nej, det var då alldeles för mycket! Tack och tack!

Torparmor. Åh, min Stina, hon läser och läser och läser!

(Eventuella övriga gummor framlämnar sina gåvor och diverse lantprodukter. Lärarinnan tackar.)

Valerian och *Petter* (ha plötsligt råkat i håret på varann. Under en kort kalabalik stöta de ned gräddkannen, så att grädden rinner ut över golvet, och ramla båda tvärs över äggkorgen).

Lärarinnan (ger upp ett förtvivlans tjut). Grädden! Äggen!

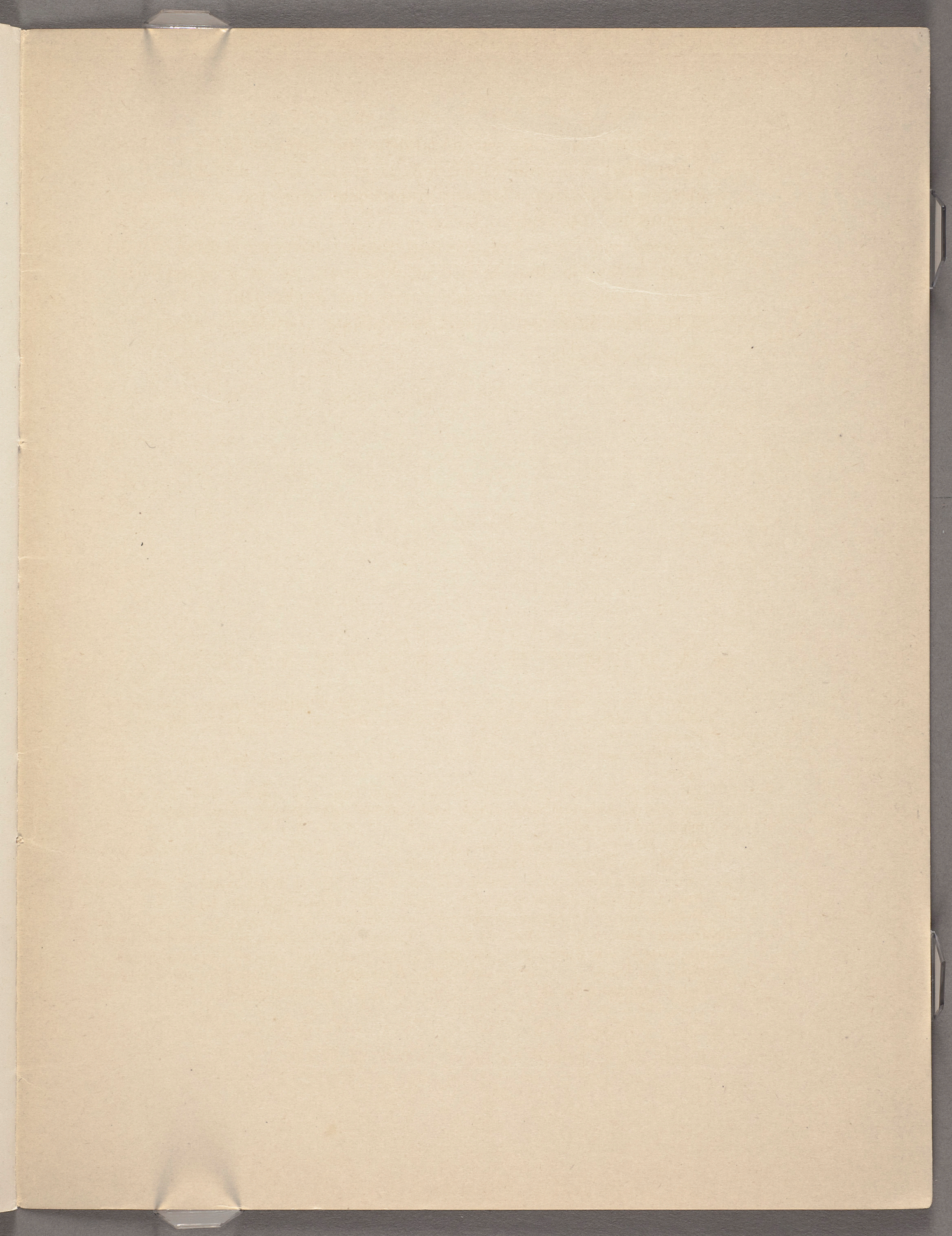
(Stor uppståndelse!)

Ridån faller hastigt.

R Å D O C H A N V I S N I N G A R.

1. Naturligtvis kan skolrummet efter scenens storlek och tillgängliga resurser möbleras och ordnas på annat vis, än det här föreslagna. Den svarta tavlan är icke absolut nödvändig.
2. Lärarinnan ger ofta ett barn frågan genom att endast peka på det utan att säga dess namn.
3. På skolkartor äro, som bekant, de olika landskapen ofta utmärkta med olika färger. Naturligtvis skola replikerna, om så behövs, ändras efter färgerna på den karta, som vid uppförandet användes.
4. Spelas pjäsen t. ex. i Östergötland, utbytes Växiö och Älmhult lämpligen mot Linköping och Mjölby, i Skåne mot Lund och Tomelilla o. s. v.
5. Dessa frågor kunna också lämpligen utbytas mot räkning på svarta tavlan. I stället för Lucinda bör då Johanna, Stina eller August skickas fram och dumma sig.

Den lilla pjäsen är skriven på riksspråk, men det kan vara väl motiverat att låta alla de uppträdande eller en del av dem tala dialekt. I senare fallet framför allt nämndeman, gumorna, August och Stina. Det blir naturligtvis "regissörens" sak att välja den lämpliga dialekten och konsekvent utarbeta densamma. Framhållas bör, att lärarinnan, där även hon använder landsmål, alltid skall lägga sig vinn om att tala grammatikaliskt.

Illustrerade barnböcker

DEN NYA SERIEN BARNTEATERN

innehåller korta och roliga teaterpjäser, lämpliga att spelas för barn och av barn.

Utkomna äro:

1. LURIFAX OCH SPJUVER. Sagospel i 2 handlingar av *WALTER STENSTRÖM*. Kr. 1:75.
2. PRINSESSAN SOM INTE VILLE ÄTA HAVRESOPPA. Sagospel i 4 handlingar av *WALTER STENSTRÖM*. Kr. 1:75.
3. POJKEN OCH TROLLEN eller ÄVENTYRET. Sagospel i 3 handlingar av *WALTER STENSTRÖM*. Kr. 1:75.
4. ÅRSEXAMEN I RUSKABY SKOLA FÖR 50 ÅR SEDAN. Fri bearbetning av *WALTER STENSTRÖM*. Kr. 1:50.
5. PEPPARKAKSGUBBARNA I PEPPARKAKSSKRINET. Julfantasi med för- och efterspel av *WALTER STENSTRÖM*. Kr. 1:50.

BRÖDERNA GRIMMS SAGOR

Ny översätt. av *WALTER STENSTRÖM*. Illustr. med originalträsnitt av *JOHN DUNGE*.

Första samlingen. Kr. 3:75. Kart. Kr. 4:75.
Andra „ „ 3:75. „ „ 4:75.

VEM GNAVER PÅ MIN GULLOST

Sagor av *WALTER STENSTRÖM*. Illustrerade av *JOHN DUNGE*.
Kr. 3:50.

Bland årets jullitteratur har jag funnit en av de bästa sagoböcker, som under senare år kommit inom min erfarenhet. *(Knut Barr i St. T.)*

— Det är en frisk och munter barnbok. Här måste även ett trumpet barnäga le. *(E. H-n i Idun)*

AISOPOS' FABLER

Ny översättning av fil. dr. *ERIK HEDÉN*. Illustrerad av *ARTHUR RACKHAM*.

Häft. Kr. 5:—. Pergamentband Kr. 8:—.

Aisopos' Fabler skola i sin nya vackra tolkning och utstyrsel väcka förtjusning hos unga och gamla. *(Olof Rabenius i St. D.)*

En bedärande vacker julklappsbok. *(Bokstugan)*

GULDHJÄLMEN

Sagor av *EINAR ROSENBORG*. Illustr. av *G. MAGNUSSON*. Kr. 6:75.

Man finner en sann njutning i sagoberättarens sublimt enkla uttryckssätt och rena stil. *(Hj. B-n i Dagen)*
— Han är mästare på området.

S V E N S K A A N D E L S F Ö R L A G E T